

Θέατρο // Κριτική

Ο θάνατος —άπειλή

«Τό παιχνίδι της σφαγής» του Εύγένιου Ιονέσκο από την Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» στο θέατρο «Αυλαία».

Απο την Ηρώ Βακαλοπούλου

Χαρακτηριστικός έκφρασης τού θεάτρου τού Παράλογου, ο Γαλλορουμάνος συγγραφέας Εύγένιος Ιονέσκο συνθέτει με τό «Παχνίδι της σφαγής» ένα ιλαροτραγικό πανόραμα της επίπτωσης των φαινομένων της ζωής και τού θανάτου πάνω στο σύγχρονο άνθρωπο.

Από φορμαλιστική άποψη πρόκειται για ένα επίδειξη σκηνική παιχνίδι γεμάτο θεατρισμό, καλπάζουσα φαντασία, ασηματικό ρυθμό και γοητευτική δεξιοτεχνία.

Όσο για τó φιλοσοφικό υπόβαθρο τού έργου, αν απολόγουμε τή σκέψη μας από έμπεδομένες ιδέες και εύαισθησίες, θά διακρίνουμε έναν τερατώδη σαρκασμό, άντικτιό με άπελπισμένη άπισιοδοξία με τή μιονεία τού ανθρώπινου πεπρωμένου.

Η άντιπαράθεση μίος ζωής χωρίς νόημα, σχεδόν καρικατούρος, στην όποια τó άτομο συμπεριφέρονται μηχανιστικά και τηλεκατευθυνόμενα, χωρίς άσυστατική έπιγνωση της θέσης της κατάστασης τους, άπέναντι στο άπύλυτο ύφος τού θανάτου, παρνάν έπιμνήμη, άνησυχία, τρέμο και άπειλή. Τόν θάνατο — άπειλή προτείνει ό Ιονέσκο στους συγχρόνους του, όχι με τή μεταφορική ή βιολογική σημασία τού όρου, άλλα με τή κοινωνική του παραμόρφωση.

Άτομα άπρόσωπα, που ύπακούουν τυφλά σε στερεότυπα και δεδομένες άντιλήψεις, προσανατολισμένα σε «εύκολο» πλαίσιο ζωής, ψευτοοραλισμένα και ψευτοήθικο, δέν είναι άπισθια τó ότι άντιμετωπιούν τήν παραμικρή εϊσοδήλι δυσάρεστο γεγονός με νευρική ύστερία και δραματικό μελοδραματισμό. Τά ποικίλα πρόσωπα τού Ιονέσκο έκπρόζουν από διάφορες κοινωνικές πλατφόρμες ατή τήν άνοσφάλεια, συνθέτοντας συνολικά τήν εϊκόνα ενός κόσμου «ένδιάμεσης» συνείδησης, νεολόου, άυτόκαταστροφικού, έξαπατημένου και άπύλυτο μπλοκαρισμένου.

Η άπισιοδοξία τού Ιονέσκο δέν είναι όστική άπόρροια, όπως αούστρά έχει έπικρατεί έξατίας των πρακτικών του έπιλογών. Είναι τóζως φιλοσοφικής και έκπρόζει έρωτοχα τήν χαώδη προλήψια που έπικρατεί στις σύγχρονες κοινωνίες, από τήν πτώση της χριστιανικής ιδεολογίας και μετέπειτα. Βοθύς γνώστης των νεώτερων φιλοσοφικών ρευμάτων, των Ιστορικών άπόψεων, και με πρόσφατες τίς σκληρές μνήμες από δύο πολέμους, βελχίζει να θέσει τó βάρος της άποψής του στην ίσχυρή δυνατότητα της ανθρώπινης φύσης. Ο παρών άνθρωπος έμφανίζεται άνίκανος να διαπραγματευτεί τή μοίρα του σε όλους τους τομείς. Αφιερωμένος σε έφημερες συναλλαγές και έβληματικές έτοιμοπαρόδοτες λύσεις, άφήνει τήν κριτική τόσο της ζωής του, όσο και τού εύρύτερου χώρου που τόν καθορίζει, στην τύχη. Ζει άνύππια, έπιλέγει μετωπικά, έκπλησσεται όταν κάτι έρθει άνάποδο, τó άποδέχεται όμως εύκολα και φάχνει για νέες έλπίδες.

Από τήν άποψη τού Ιονέσκο δέν λείπει ή κακεντρέχεια, ποτέ όμως ή λογική και ή άλληγορφάνεια.

Στό «Παχνίδι της σφαγής» (1970) έχουμε μία πολύχρωμη, πλούσια κοινωνική τοπιογραφία που με έξυπνο τρόπο και θαυμαστή τεχνική πλάθει μία εϊκόνα και μία ιδεοαντίληψη της κοινωνίας τού συγγραφέα, όπως τήν ένοιεί ό τελευταίος. Παράλληλα, είναι μία σπάνια εύκαιρία για θεατρικό παιχνίδι σκηνής, πρόκληση για ρόλους και εύφάντοστες σκηνοθετικές λύσεις.

Η Πειραματική Σκηνή της «Τέχνης» ανέλαβε αυτό τó δύσκολο θεατρικό παιχνίδι και τó έφερε σε πέρας αρκετά άποτελεσματικά. Ο σκηνοθέτης Νίκος Αρμάος είδε τó κείμενο καθολικά, και όλες του τίς όψεις. Πρόβαλε τήν κοινωνική διάσταση, τή φιλοσοφική διάθεση, τόν άπρόσωπο συμβολισμό και τó έρμηνευτικό ύφος τού παραλογικού γκροτέσκο. Χωρίς να όφθηκε τόν Ιονέσκο να τó πεί όλα μόνος του, έμβόθυνε όρισμένους διάλογους, παράγοντας συγκίνηση, και ήταν οι περισσότερα έπιτυχημένες σκηνές της παράσταση. Ο τομέας της έρμηνείας κρατάει κι εδώ τή μεγάλη διάσταση της έπιτυχίας. Η γρήγορη ροή των σκηνών, οι πολλοί έναλλακτικοί ρόλοι, οι μεταβολές στο ύφος και στο στυλ έρμηνείας, τó γενικό κλίμα τού θεατρισμού είναι υπερβολικά έντονα στοιχεία, για τó όποια άλλωστε κατηγορήθηκε τó έργο άνω σε σχέση με τó περιεχόμε-

του. Δέν λείπει θέσια τó περιεχόμενο, τó παιχνίδι σοφά σγχετισμό να έκπρόζει έναν παράλληλο λόγο, μετά από σκέψη και σαφήνεια κάθε μορφοσμού, κάθε λεκτικό ύπνοσούμενο, ένας άναστενεγμός, ένας ψύθρος, περέρχουν ιδιαίτερα νόημα.

Πολύ καλής στάθμης ή σκηνοθεσία τού Νίκου Αρμάος με τήν έκφραστικότατη έμπύωση της μουσικής τού Ηρακλή Πασχολίδη, τόν έξυμνηρετικότατο θεατρικό και καλοσχητο σκηνικό διάσασμο τού Απύστουλο Βέττα και τó ύφραίο κοστούμιο της Ιωάννας Μανωλεδάκη, έξοσφάλλισαν τή δυνατότητα μίος άφονης θεατρικής δουλειάς.

Αν ή παράσταση που άμολογοούμενος στέκεται σε πολύ καλό επίπεδο έπαγγελματικής εύθύνης και θεατρικής έμπνευσης, θέσισε και τίς έγγυησες τελειότερων και πιο πολύστροφων έρμηνειών, θά είχε φτάσει σε όρια τελειότητας.

Οι ήθασποι της Πειραματικής Σκηνής της Τέχνης με τήν εύσυνειδησία και τó ταλέντο που τούς διακρίνει έπαιξαν με νεύρο, με μερική και με τή ουσιαή τεχνική αντίληψη, δέν κατάφεραν μόνον να ξεπεράσουν κάποια έλλειψη άνεση στο χορό τής κίνηση, τó τραγουδι και τó ρυθμό, τó πρόβλημα που μαστίζει άπ' άκρη σ' άκρη τó ελληνικό θέατρο.

Ηρώ Βακαλοπούλου